

Меморіал воїнам німецької армії. Історія та сучасність

У перших числах вересня 2015 року відбудеться урочисте відкриття та посвячення пам'ятного меморіалу солдатам німецької армії часів Першої світової війни (1914-1918 рр). Подія небуденна і матиме велике значення для нашого села, адже ми, ямничани продемонструємо для всіх інших сіл та міст, що дотримуємось у своєму житті загальнолюдських цінностей та християнської моралі. Для того, щоб жителі Ямниці зрозуміли суть та значення даного відкриття, спробуємо нижче розповісти про передісторію заходу, що наближається.

Німецькі солдати та Ямниця

В часи Першої світової війни німецькі солдати були союзниками та побратимами наших прадідів які воювали у складі австро-угорської армії та корпусі Українських січових стрільців. Вони спільно боролись проти російської царської армії. Це перше, що потрібно нам запам'ятати і не плутати даний період з Другою світовою війною.

У 1916 році російські війська в ході т. з. «Брусилівського прориву» розпочали масштабний наступ на Галичину. Австро-угорські війська, які не змогли вистояти перед більшими силами ворогів почали відступати по всій лінії фронту. Для того щоб зупинити цей наступ росіян, Німеччина перекинула до Галичини велику кількість своїх дивізій, деякі з них були направлені для утримання ділянки фронту Станіслав – Галич. 1 серпня російським військам вдалося захопити місто Станіслав, однак далі наступ був зупинений австро-німецькими силами. Ямниця у числі всіх навколишніх сіл стала потужною укріпленою лінією фронту, яку росіяни намагалися прорвати десятки разів, однак зробити цього так і не змогли. Дана лінія фронту простояла майже рік з серпня 1916 року по липень 1917 року. За цей час на території села загинули понад три сотні солдатів з обох сторін, а Ямниця було повністю зруйнована.

Німецьке кладовище у Ямниці

З середини 1920-х років польські власті розпочинають потужну пам'яткоохоронну роботу на території Східної та Західної Галичини. Вона фокусувалась передусім на впорядкуванні поховань полеглих у воєнних конфліктах початку ХХ століття солдат різних націй та відновленні оборонних споруд різних епох. Перші відомості про німецькі поховання на території Ямниці зустрічаємо в документах 1924 року, що зберігаються в обласному архіві Івано-Франківської області. Саме з них дізнаємось, що на території села в різних місцях знаходилась велика кількість військових захоронень, як поодиноких, так і масових. На 1924 рік польське товариство «Гробовництво військове» у своєму щоденнику записує, що на території села виявлено 186 військових могил, 72 з яких знаходились на подвір'ї церкви св. Миколая. Пізніше, в 1926 році описуються ще 24 поодиноких, та 4 братські

захоронення німецьких солдатів. З середини 1926 року польські власті розпочинають ексгумацію всіх солдатських могил, що знаходились у Ямниці та околицях, і переносять їх останки на теперішнє старе кладовище. На 1930 рік військове кладовище було повністю впорядковане. Зокрема було встановлено 100 бетонних хрестів (чому не 186 не вказується), поставлено огорожу, створено насипи та контури могил.

Після війни 1939-1945 років настав час радянського тоталітаризму, а тому приділяти якусь увагу німецьким могилам у той час було небезпечно. Найбільшого занепаду німецьке кладовище зазнає у 80-х роках. Воно руйнується не тільки часом, але й місцевими мешканцями. У зв'язку з розростанням сільського кладовища, німецькі могили руйнували, а на їх місці здійснювали поховання місцевих жителів. Подейкують, що деякі господарі заливаючи опалубки при будівництві помешкань, кидали у них для економії бетону німецькі хрести.

Одні люди розповідають, що частина хрестів була закопана у великій ямі десь на узбіччі старого цвинтаря, інші, пригадують, що їх викинули у ріку. Тому достовірної відомості про перебування більшої частини солдатських надгробків так і немає.

Частину хрестів у кількості 16 одиниць вдалось зберегти місцевому товариству «Рух». Ще три хрести лежали на узбіччі старого кладовища, однак після 2012 року вони безслідно зникли.

До 550-річчя Ямниці, яке припадало на 1994 рік товариство Рух мало намір відновити чи то меморіал німецьким солдатам, чи то встановити пам'ятний знак на місці їх поховання, вже не пригадується, однак справа до рук не дійшла.

Час задуматись

Кожен свідомий ямничанин повинен задуматись, а якщо б **Він** був на місці того солдата? А якщо б він був його батьком чи матір'ю, братом та сестрою, чи навіть його маленькою дитиною. Чи б не стиснуло Вас серце за долю останків які були поховані за всіма церковними традиціями? Мабуть, кожен сам собі дасть відповідь на ці запитання.

Ще до сьогодні, при похованні ямничан зустрічаються останки німецьких солдатів. Сільські газди розповідали, що минулого року копаючи яму покійнику на старому кладовищі, знайшли останки чоловіка, який мав на собі дві медалі (круглу та у формі хреста), кілька гудзиків які мали нумерацію №20 (двадцятий батальйон – **автор**), пасок із зображенням корони, що мав напис на німецькій мові, шкіряні підсумники у яких були навіть набої. Ці решки разом із всіма супровідними речами були складані у коробку та поховані в ногах покійника. Таких випадків буде ще мабуть чимало, проте останки тепер можна буде перепоховати на створеному меморіалі.

Ідея відновити

Минулого року виповнилося 100 років від початку Першої світової війни. Мабуть саме тоді зародилась ідея створення пам'ятника-меморіалу німецьким солдатам. Ямницькі активісти, переважно всі з Маличанки, вирішили створити меморіал власними силами та своїм коштом. Довго не

чекали, стали і зробили. Цією роботою, можливо вдалося частково змити чужий гріх осквернення у минулому цих німецьких поховань.

Місце під меморіал

Чому розміщено біля нового кладовища, а не старого. Місця під такий меморіал на старому кладовищі немає, адже там поганий рельєф, дорога на присадибні ділянки, розміщення смітника та інше. Створити меморіал десь між новим і старим кладовищем теж не добре, адже в'їжджаючи до Ямниці з сторони Галича, подорожні бачили б суцільні цвинтарі, що аж ніяк не прийнятно. Тому було обрано компактне місце біля нового кладовища, де гарна проглядність для туристів, можливість заїзду і зупинки та багато інших позитивних аспектів.

Значення для села

- Великий крок до Європи скажімо нашого села – це раз.
- Визнання Ямниці різними як українськими, так і європейськими організаціями, товариствами, що спеціалізуються по даному питанню.
- Даний меморіал стане цікавинкою як для туристів, так і гостей, що відвідуватимуть Ямницю.
- Відновлення меморіалу дасть змогу родичам загиблих солдатів відшукати місце смерті своїх прадідів.
- Ямниця стане прикладом для наслідування іншим селам та містам як області, так і України, в яких є занедбані на знищені військові поховання європейського типу.

Андрій СМІЖАК